

OPM 22/040/2009

**Suunnitelma Opintoluotsin ja Koulutusnetin toiminnot yhteen
kokoavan verkkopalvelun tuottamisesta Opetushallituksessa**

Opintonetti-valmisteluryhmän raportti 28.4.2009

Opetusministeriölle

Opintoluotsi.fi on kansalais- ja ammattikäyttöön suunnattu koulutustiedon verkkopalvelu. Opintoluotsi.fi palvelua on kehitetty vuosina 2000–2007 Euroopan sosiaalirahaston tuella ja vuodesta 2008 alkaen opetusministeriön muulla rahoituksella. Palvelun kehitystyöstä on vastannut Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia. Opetusministeriö on neuvotellut kevästä 2008 lähtien Opintoluotsi.fi -palvelun edelleen kehittämisestä ja yhteistyöstä Opetushallituksen Koulutusnetti.fi ja työ- ja elinkeinoministeriön Ammattinetti.fi palvelujen kanssa. Samalla on keskusteltu palvelujen vakiinnuttamisesta aikuisopiskelun, koulutus-, ammatti- ja uratietoa tarvitsevien kansalaisten ja ammattilaisten käyttöön sekä eri palvelujen työnjaosta ja yhteistyöstä.

Opetusministeriö kutsui Opetushallituksen, työ- ja elinkeinoministeriön ja Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian edustajat neuvottelemaan Opintoluotsi- portaalin, Koulutusnetti ja Ammattinetti -tietokantojen nykytilasta, yhteistyöstä, työnjaosta sekä aikuisopiskelua ja muuta koulutusta ja opiskelua tukevien sähköisten palvelujen kehittämisestä toimivaksi kokonaisuudeksi. Neuvottelu pidettiin 1.9.2008 ja sitä varten luotiin kustakin kokonaisuudesta taustamuistiot. Neuvotteluissa todettiin, että myös Nuove -projekti (esr) huomioidaan kokonaisuudessa. Neuvottelun tuloksena nimettiin ad hoc -ryhmä valmistelemaan tulevan päätöksenteon pohjaksi ehdotuksia ja vaihtoehtoja lyhyen ja pitkän aikavälin toimenpiteistä.

Ad hoc -ryhmän 30.10.2008 mennessä tuottamien toteutusmallien pohjalta opetusministeriö pyysi Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmeniaa, Opetushallitusta sekä työ- ja elinkeinoministeriötä muodostamaan kantansa jatkotoimenpiteiden organisoimiseksi. Eri osapuolten ilmaisemat kannat kuultuaan opetusministeriö päätti 6.2.2009 järjestetyssä kokouksessa konkretisoida ehdotuksen Opintoluotsin ja Koulutusnetin toiminnot yhteen kokoavan verkkopalvelun tuottamisesta opetushallinnon alaisuudessa.

Opetusministeriö asetti 27.2.2009 valmisteluryhmän laatimaan suunnitelman Opintoluotsin ja Koulutusnetin yhteistyön vakiinnuttamisesta. Valmisteluryhmän tehtävänä oli 28.4.2009 mennessä

- tuottaa kuvaus Opintoluotsin ja Koulutusnetin yhteisestä koulutus-, haku-, ammatti- ja uratiedon kokoavan verkkopalvelun muodostamasta kokonaisuudesta (Koulutuksen tieto- ja hakupalvelut). Verkkopalvelussa huomioidaan yhteistyö työ- ja elinkeinohallinnon tuottamiin palveluihin,

Valmisteluryhmän tuli

- laatia suunnitelma portaalit yhdistävän palvelun organisoinnista ja ylläpidosta Opetushallituksen yhteydessä sekä tehdä esitys toimeenpanon etenemisaikataulusta ja keskeisten kehittämistoimien käynnistämisestä,
- tehdä laskelmat uudistuksen kustannuksista ja ehdotus rahoituksen järjestämisestä niin, että ne voidaan ottaa huomioon jo vuoden 2010 talousarvioesityksen valmistelussa ja
- tehdä ehdotus työssä tarvittavista henkilöresursseista ja niiden edellyttämistä järjestelyistä Opetushallituksen yhteydessä.

Valmisteluryhmän puheenjohtajan toimi **Jouni Kangasniemi** opetusministeriöstä. Jäseninä olivat **Merja Ukkola** ja **Anne Karkulahti** Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmeniasta, **Katja Nieminen** ja **Ritva Sammalkivi** Opetushallituksesta, **Jaakko Okkeri** työ- ja elinkeinoministeriöstä, **Jaana Puuronen** työ- ja elinkeinoministeriön NUOVE-projektista, **Sanna Hirsivaara**, **Ulla-Jill Karlsson** ja **Tuulikki Koski** opetusministeriöstä. Valmisteluryhmän sihteerinä toimi **Ulla Angervo** Opetushallituksesta. Valmisteluryhmä on kokoontunut työskentelynsä aikana 4 kertaa.

Valmisteluryhmän määräajan päättyessä valmisteluryhmä luovuttaa kunnioittavasti raporttinsa opetusministeriölle.

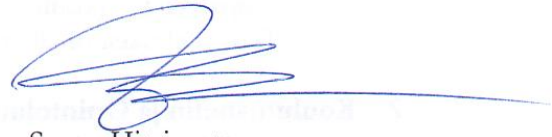
Helsingissä 28.4.2009

Jouni Kangasniemi

Ulla Angervo

Sanna Hirsivaara

Anne Karkulahti

Ulla-Jill Karlsson

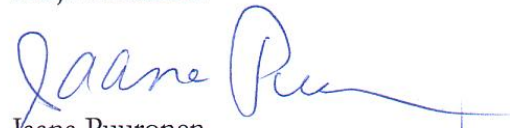
Tuulikki Koski

Katja Nieminen

Jaakko Okkeri

Jaana Puuronen

Ritva Sammalkivi

Merja Ukkola

Sisältö

JOHDANTO	5
1. Koulutus-, haku-, ammatti- ja uratiedon verkkopalvelut, lähtökohdat ja nykytila ...	6
1.1. HY Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia koulutus, neuvonta- ja ohjauspalvelun (Opintoluotsi) tuottajana	6
1.2. Opetushallitus koulutustietopalveluiden (Koulutusnetti) sekä sähköisten hakupalveluiden tuottajana	9
1.3. Työ- ja elinkeinohallinnon koulutus- ja ammattitietopalvelu ja Ammattinetti	12
2. Koulutusnetin ja Opintoluotsin muodostama palvelukokonaisuus	14
3. Yhtymäkohdat käynnissä oleviin kansallisiin tuki-, neuvonta-, ja ohjauspalvelujen kehittämishankkeisiin.	15
4. Ehdotetut keskeiset kehittämistoimenpiteet ja niiden toteuttamisen priorisointi ...	17

JOHDANTO

Opetusministeriön rahoittaman Opintoluotsin ja Opetushallituksen tuottaman Koulutusnetin palveluita on kehitetty 2000-luvun alusta lähtien. Molemmat palvelut on suunnattu koulutus-, haku- ja opiskelutietoa tarvitseville kansalaisille ja opetussektorilla sekä työ- ja elinkeinohallinnossa työskenteleville asiantuntijoille. Luoduissa sähköisissä palveluissa on useita toisiaan täydentäviä osia.

Koulutuksen tieto- ja hakupalveluihin sekä neuvontaan ja ohjaukseen liittyviä sähköisen asioinnin palveluita on linjattu viime vuosina useissa erilaisissa ryhmissä. Kansalaisen kannalta on tärkeää varmistaa opiskeluun, ammatteihin ja urakehitykseen kuuluvien palveluiden saatavuus ja löydettävyyys. Palveluita tulisi kehittää toimivaksi kokonaisuudeksi niitä yhdistämällä ja varmistamalla niiden keskinäinen saumaton työnjako.

Opetusministeriön ja (entisen) työministeriön yhteisessä valmisteluryhmässä laadittiin jo vuonna 2006 *toimenpideohjelma aikuisopiskelun tietopalvelujen, neuvonnan ja ohjauksen kehittämiseksi*. (Työhallinnon julkaisu 365/2006, 24) Valmisteluryhmän yksi keskeisistä ehdotuksista oli, että aikuisopiskelua ja muuta koulutusta tukevia sähköisiä palveluita kehitetään toimivaksi kokonaisuudeksi kehittämällä Ammattinetin, Koulutusnetin ja Opintoluotsin yhteistyötä ja työnjakoa. Osana kehittämistyötä vuosina 2008–2013 ESR rahoituksella toteutetaan NUOVE neuvonta- ja ohjauspalvelujen kehittämisprojekti, jonka tavoitteena on monikanavaisten koulutusneuvonta ja uraohjauksen laadun parantaminen, valtakunnallisen tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden asiantuntijaverkoston parantaminen ja palveluiden saatavuuden parantaminen sekä verkkopalveluiden seurannan ja arvioinnin parantaminen.

Vuonna 2007 OpetusTIME työryhmä (Valtioneuvoston kanslian julkaisu 9/2007) esitti opetus-toimen tietoyhteiskuntakehityksen kärkihankkeeksi mm. ”hakeutujan tietopalvelua”, joka tarjoaisi ajantasaisen näkymän suomalaiseen koulutustarjontaan esiopetuksesta aikuisikään. Palveluun koottaisiin valtakunnallisesti kattavasti sekä asiakaslähtöisesti kaikki koulutustarjontaan, -sisältöihin, koulutuspaikkoihin ja koulutuksen hakuun liittyvä tieto sekä ammattitieto ja urapalveluihin liittyvä tieto. Myös koulutukseen hakeutumiseen ehdotettiin yhtä sähköistä kanavaa hakuun.

Muita ajankohtaisia linjauksia julkisen hallinnon palvelurakenteiden ja sähköisen asioinnin kehittämiseksi on esitetty hallitusohjelmassa, Sähköisen asioinnin ja demokratian kehittämisen ohjelmassa sekä Aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen (AKKU) tarjontajaostossa:

Hallitusohjelman mukaisesti julkisen hallinnon toimintaa, palvelurakenteita, yhteispalvelua, puhelinpalveluja ja sähköistä asiointia kehitetään voimakkaasti. Hallituksen kannanotolla 6.3.2009 päätettiin vauhdittaa Suomen tietoyhteiskuntakehitystä ja sähköistä asiointia kolmella toimintakokonaisuudella: jatkamalla Arjen tietoyhteiskuntaohjelmaa, käynnistämällä sähköisen asioinnin ja demokratian ohjelma sekä organisoimalla uudeleen julkisten tietojärjestelmien määrittely, hankinta ja ylläpito.

Julkisen hallinnon *sähköisen asioinnin ja demokratian* kehittämislinjauksia ja toimenpidesuunnitelmaa koskeva SADe-hankkeen raportti (VM 28.1.2009) sisältää tarkemman esityksen keskeisistä sähköisen asioinnin linjauksista sekä toimenpiteistä julkisen hallinnon tietoyhteiskuntakehityksen vauhdittamiseksi vuosina 2009 - 2012. Raportissa

kiinnitetään huomiota sähköisten palveluiden kokoamiseen palvelukokonaisuuksiksi sekä tuki- ja neuvontapalvelujen kehittämiseen. Tavoitteeksi asetetaan, että kansalaisten ja yritysten sähköinen asiointi on mahdollista kattaen kaikki keskeiset palvelut. ”Sähköisen asioinnin ja demokratian” -ohjelmalla rakennetaan kansalaisen elämäntilanteeseen sopivat sähköiset palvelukokonaisuudet vuoteen 2013 mennessä. Osana kehitystyötä laaditaan hallinnonalakohtaiset suunnitelmat palvelujen sähköistämisestä.

SADe-ohjelmassa ehdotetaan yhdeksi pilottihankkeeksi opetustoimen verkkopalvelukokonaisuutta ja siihen kuuluvien olennaisten sähköisten palveluosioiden kehittämistä. Hankkeen tehtävänä olisi ryhmitellä sähköiset palvelut asiakaslähtöisesti kokonaisuuksiksi, nimetä kehitettävät palvelukokonaisuudet ja niistä vastaavat tahot sekä kehittää palvelujen tuottamisen yhtenäinen ja pitkälle automatisoitu toimintamalli.

Aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen johtoryhmän (AKKU) asettama tarjontajaosto esittää raportissaan (OPM 2009:11), että kehitetään aikuiskoulutuksen tietopalveluja ja tehostetaan ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen ohjausta ja neuvontaa koamalla sähköiset neuvonta-, haku- ja koulutustietopalvelut elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti kokonaisuudeksi (mm. sähköinen haku- ja koulutustietojärjestelmä) ja tukemalla näin rakentuvien sähköisten palvelujen avulla myös alueilla tapahtuvaa neuvontaa ja ohjausta (OPM, TEM, OPH).

Tehdyt linjaukset huomioiden Opetusministeriö on neuvotellut kevästä 2008 lähtien Opetushallituksen, työ- ja elinkeinoministeriön sekä Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian (Opintoluotsin) edustajien kanssa aikuisopiskelun ja muiden koulutusta tukevien sähköisten palvelujen yhteistyöstä, työnjaosta ja kehittämisestä sekä palvelujen ylläpidon vakinaistamisesta tulevina vuosina.

Opetusministeriö nimesi 1.9.2008 ad hoc -ryhmän (Opintoluotsi, OPM, Oph ja TEM edustajat) laatimaan ehdotuksen koulutusta ja ammattitietoa koskevista tieto- ohjaus- ja neuvontapalvelujen nykytilasta, yhteistyöstä, työnjaosta sekä aikuisopiskelua muuta koulutusta tukevien sähköisten palvelujen kehittämisestä toimivaksi kokonaisuudeksi. Ad hoc ryhmä sain työnsä valmiiksi 30.10.2008 mennessä. Opetusministeriö päätti edelleen 6.2.2009 järjestetyssä kokouksessa konkretisoida suunnitelmaa Opintoluotsin ja Koulutusnetin toiminnot yhteen kokoavan verkkopalvelun tuottamisesta opetushallinnon alaisuudessa. Tarvittavien päätösten jatkovalmistelua varten 27.2.2009 nimitetty valmisteluryhmä on laatinut tämän raportin.

1. KOULUTUS-, HAKU-, AMMATTI- JA URATIEDON VERKKOPALVELUT, LÄHTÖKOHDAT JA NYKYTILA

1.1. HY Palmenia koulutus- ja neuvontapalvelun (Opintoluotsi) tuottajana

Opintoluotsi.fi-portaali on kehitetty ESR-projektina vuosina 2000–2008 Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmeniassa. Opetusministeriö asetti hankkeen rahoittajana tavoitteeksi perustaa kansalaiskäyttöön suunnatun kokoavan verkkopalvelun, jonka tehtävänä on tukea koulutuspoliittisia tavoitteita. Opintoluotsia on kehitetty alusta lähtien aidoksi kansalliset koulutustiedot kokoavaksi linkittyneeksi portaaliksi. Portaali antaa käyttäjälle perustiedon, taustoittaa ja selittää sekä tarjoaa linkkien avulla pääsyn täsmätiedon eri tuottajien tietolähteisiin. Portaalissa on myös neuvontapalvelu. Opintoluotsi.fi on vanhin pohjoismaisista kansallisista koulutustiedon portaaleista.

Opintoluotsi.fi-portaalia on kehitetty kolmessa vaiheessa. Ensimmäinen versio julkaistiin vuonna 2002, toinen versio valmistui vuonna 2003 ja nykyinen käytössä oleva versio vuonna 2006. Vuonna 2004 Opintoluotsi.fi sai Suomen parhaan julkisen portaalin laatupalkinnon. Samana vuonna perustettiin Opintoluotsin neuvontaverkosto. Teknisessä kehityksessä keskeinen vuosi oli 2005, jolloin siirryttiin räätälöidystä ylläpitojärjestelmästä tuotepohjaiseen modulaariseen sisällönhallintajärjestelmään. Ammatinkuvaukset kytkettiin portaaliin vuonna 2006, jolloin TEMin Ammattinetti julkaistiin. Yhteistyö Koulutusnetti.fi:n ja Ammattinetti.fi:n kanssa vakiintui Opintoluotsin toimituskunnan perustamisen myötä vuonna 2007. Vuonna 2008 on käynnistetty yhteistyötä ESR-rahoitteisessa Neuvonta- ja uraohjaus verkossa -projektissa, jonka osatoteuttajaksi on esitetty Opintoluotsia tuottavaa Palmeniaa.

Konsepti

Opintoluotsi.fi ”*kokoaa yhteen osoitteeseen kaikki olennaiset koulutustiedot ja kertoo opiskelumahdollisuuksista helposti ymmärrettävällä, luotettavalla ja kiinnostavalla tavalla*”. Portaali avautuu näkymä lähes kaikkiin opiskeluvaihtoehtoihin – myös perinteisen tutkintokoulutusjärjestelmän ulkopuolisiin. Portaaliin annetaan vastauksia myös täsmällisempiin tiedontarpeisiin, esim. opiskelemaan hakemiseen.

Opintoluotsi on tällä hetkellä suunnattu kaikille peruskoulun jälkeen järjestettävästä koulutuksesta kiinnostuneille. Pääkäyttäjryhmiä ovat nuoret (peruskoulun viimeisillä luokilla olevat sekä lukiolaiset ja toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta kiinnostuneet), aikuiset sekä opinto-ohjaajat ja koulutusneuvojat/työvoimaneuvojat.

Portaalia julkaistaan kolmella kielellä (suomi, ruotsi, englanti). Suomen- ja ruotsinkieliset versiot ovat konseptiltään lähes identtiset. Englanninkielinen sivusto kokoaa Suomessa tarjottavan englanninkielisen koulutuksen ja hyödyntää jo olemassa olevia tietokantoja/tietoja, esim. cimo.fi:n.

Sisällöt

Opintoluotsin tietosisältö on jaoteltu kuuteen osioon: Opiskelu, Koulutusalat ja ammatit, Opiskelun rahoitus, Yrittäjäyys, Oppilaitokset ja Kysyttävää opiskelusta? Faktatiedon lisäksi portaali tarjoaa omien tekstien ja linkkien avulla opiskelijoiden ja työssäkäyvien haastatteluja ja artikkeleja sekä pelejä. Opintoluotsissa on useita eri tiedonhakupapoja. Opintoluotsi.fi sisältää myös sähköisen neuvontapalvelun. Lisäksi portaaliin on esitys Suomen koulutusjärjestelmästä.

Opintoluotsin omien tekstien lähteinä käytetään viranomaistietoja (opm, Oph, Cimo, TEM, Kela jne.) sekä epävirallisempia lähteitä: koulutuksen järjestäjien, oppilaitosten, järjestöjen jne. tuottamaa tietoa.

Kuvio 1: Opintoluotsin tietosisällöt

Osio	Sisältö
Etusivu	Pysyvänä sisältönä palvelun pääosoiden otsikot ja lyhyet kuvaukset. Vaihtuvat sisällöt: Ajankohtais-osio (uutisia koulutusmaailmasta, hakuajoista, alan tapahtumista, opiskelumahdollisuuksista jne.) , Poimintoja sisällöstä (nosto- ja sisällöistä), Artikkelit (haastatteluja ja uratarinoita), Viikon koulutus (viikoittain automaattisesti vaihtuva nosto), Top5 -hakusanat (suosituimmat tiedon etsinnässä käytettävät hakusanat). Etusivulla myös vapaa sanahaku sekä asiasanoitukseen perustuva A-Ö -hakemisto ja Suomen koulutusjärjestelmän havainnollinen esitys. Lisäksi Hikipinko-peli, palautelomake, toimituksen yhteystiedot, tietoa palvelusta, uutiskirje, ohjaajille ja neuvojille, linkkihakemisto ja sivukartta.
Opiskelu	Kaikki opiskeluvaihtoehdot myös eri elämäntilanteissa. Perustietoa kaikista opiskelumuodoista tutkintotavoitteisista vapaatavoitteisiin. Linkitys täsmätietoa tarjoaviin verkkopalveluihin (esim. avoinyliopisto.fi, kansanopistot.fi, cimo.fi) Tietoa erityisille kohderyhmille kuten maahanmuuttajille ja

	erityistä tukea tarvitseville.
Koulutusalat ja ammatit	Kaikki tutkinnot ammatteineen joka alalta ja asteelta vertailtavissa. Eri koulutusasteiden koulutusohjelmien lyhyet kuvaukset. Kuvauksista linkit relevantteihin ammatteihin (Ammattinetti) ja ajankohtaiseen koulustarjontaan (Koulutusnetti). Yliopistojen koulutusohjelmista linkitykset suoraan yliopistojen verkkosivuille. Kuvaussivuilla myös linkkejä opiskelijahaastatteluihin ja uratarinoihin.
Oppilaitokset	Tietokannasta kaikki julkiset oppilaitokset yhteystietoineen eri hakutavoin.
Opiskelun rahoitus	Kaikki opintoihin ja asumiseen myönnettävät tuet. Perustietoa rahoitusmuodoista ja linkit tietoa tarjoaviin verkkopalveluihin (esim. kela.fi).
Yrittäjäksi	Yrittäjyyden maailma, työ, vaatimukset, myytit ja mahdollisuudet. Perustietoa yrittäjyyden muodoista ja linkit relevantteihin verkkopalveluihin (esim. yrityssuomi.fi). Osio sisältää myös pelin.
Kysyttävää opiskelusta?	Tietokannasta julkiset koulutusalan neuvontatahot yhteystietoineen. Mahdollisuus lähettää koulutuskysymyksiä Opintoluotsin neuvontapalvelun vastattavaksi.
Suomen koulutusjärjestelmä	Havainnollinen esitys järjestelmästä ja sen tarjoamista vaihtoehdoista suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.
Kohderyhmälähtöiset sisällöt	
Aikuisille	Koontisivu, jossa esitellään lyhyesti erityisesti aikuisia koskevat palvelun sisällöt ja ohjataan käyttäjä linkkien avulla näihin sisältöihin.
Lukiolaisille	Koontisivu, jossa esitellään lyhyesti erityisesti lukiolaisia koskevat palvelun sisällöt sekä muita relevantteja aiheita, joihin lukija ohjataan linkein.
Maahanmuuttajille	Englanninkielinen työ- ja elinkeinoministeriön tuottama kokonaisuus maahanmuuttajien uratarinoista ja ammatinkuvauksista.

Sisällöntuotanto

Opintoluotsi.fi-portaalia ylläpitää ja kehittää Opintoluotsin toimitus, joka sijaitsee Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmeniassa. Toimitus myös valvoo teknistä toteutusta ja ylläpitoa sekä vastaa ostopalveluista. Opintoluotsin toimituksen jäsenet seuraavat toimintaympäristön kehitystä ja osallistuvat aktiivisesti toimintaan erilaisissa alan verkostoissa.

Ostopalveluna on tuotettu palvelun visuaalinen asu sekä tutkimusta, viestintää ja markkinointia. Kehittämistyössä on käytetty apuna konsultteja. Freelance-toimittaja tuottaa haastatteluja ja artikkeleita.

Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

Opintoluotsin toimituksen tukena on toimituskunta, jossa ovat jäseninä keskeisten organisaatioiden verkkopalveluiden tekijät: Ammattinetin, Koulutusnetin ja Opintoluotsin. Toimituskunta tekee yhteistyötä ja edistää työnjakoa muun muassa sisällöntuotannossa ja markkinoinnissa sekä jakaa hyviä käytäntöjä palveluiden kehittämiseksi.

Toimituskunnan lisäksi sisällöntuotantoon liittyy neuvontayhteistyöryhmä, jonka tehtävänä on tukea Opintoluotsin neuvontapalvelua. Ryhmään kuuluvat mm. OPH, TEM, CIMO, KELA ja Infopankki. Opintoluotsi on verkostoitunut muiden julkishallinnon tuottamien kattavien portaalien kanssa (suomi.fi ja teemaportaalit kuten kirjastot.fi, asuminen.fi, tervesuomi.fi jne.) sekä muiden koulutukseen liittyvien verkkopalveluiden kanssa (avoinyliopisto.fi, avoinamk.fi, täydennyskoulutus.fi, cimo.fi, kela.fi jne.). Opintoluotsi kuuluu pohjoismaiden koulutusportaalien verkostoon, jossa vaihdetaan tietoa eri palvelujen kehityksestä ja hyvistä käytännöistä

Opintoluotsin tekninen alusta

Opintoluotsi-verkkopalvelun tekninen toimittaja on Sininen Meteoriitti. Palvelun teknisenä alustana on ollut Meteor-julkaisujärjestelmä vuodesta 2005 (vrt. kirjastot.fi). Palvelinta ylläpitää Crescom. Opintoluotsin sisältörakenne pohjautuu vahvasti sisällön luokitteluun ja metatietoon, mikä antaa hyvät mahdollisuudet palveluiden väliseen tiedon vaihtoon ja kehittymiseen ontologian ja semanttisen webin suuntaan.

Opintoluotsi on verkkopalvelun elinkaarimallia ajatellen nyt vaiheessa, jossa merkittävät alustaan liittyvät investointikustannukset on maksettu, joten tulevat panostukset voidaan kohdentaa nimenomaan palvelun edelleen kehittämistyöhön. Nykyalustan laajennettavuuden voidaan arvioida riittävän vähintään viideksi vuodeksi eteenpäin.

Seurantajärjestelmä

Opintoluotsin palvelun julkistamisesta lähtien kävijämäärät on tilastoitu systemaattisesti evästettyä tai lokitietoja käyttävien seurantaohjelmien avulla. Vuonna 2008 otettiin käyttöön ilmainen GoogleAnalytics, joka edustaa kehittyneintä seurantaa ja on käytössä useissa julkisissa palveluissa kuten suomi.fi-portaalissa. Opintoluotsin tunnuslukuja: Opintoluotsi.fi:ssä tehtiin tammi- maaliskuussa noin 1,3 milj. latausta, kun vastaava luku vuonna 2008 oli n. 1,2 miljoonaa. Yksin maaliskuussa 2009 sivulatauksia oli 500 331 (vastaava luku 430 898 maaliskuuta 2008).

1.2. Opetushallitus koulutustietopalveluiden (Koulutusnetti) sekä sähköisten hakupalveluiden tuottajana

Opetushallitus on ylläpitänyt vuodesta 1991 käytössä olleessa OPTI oppilaitostietojärjestelmässä koulustarjontatietoja ja opiskelijaksi ottamisen perusteita. OPTI:a uudistettiin vuonna 2002, josta alkaen koulutuksen järjestäjät ovat ylläpitäneet itse tietojärjestelmässä omia koulustarjontatietojaan ja opiskelijaksi ottamisen perusteita. Tietojen löydettävyyttä sekä koulutuksen järjestäjän että viranomaisten näkökulmasta yksinkertaistettiin vuonna 2008, kun OPTI:n sisältämät tiedot liitettiin osaksi KOULUTA-koulutustietojärjestelmää.

Opetushallitus käynnisti syksyllä 1998 hankkeen, jonka tavoitteena oli luoda opinto-ohjaajille nettissä toimivalle tietopalvelu OPONETTI. Tiedot palveluun tuotiin OPTI:sta ja hakujen mallina oli TIEPA (ks. luku 1.3). Koulutusnetti – termi otettiin käyttöön, kun opinto-ohjaajille avattiin hakupalvelu koulustarjonnan ajantasaiseen ja vertailtavaan tietoon. Hakupalvelun kohderyhmänä olivat työhallintoyhteistyöstä johtuen ensisijaiseksi koulutusneuvonnan ammattilaiset, mutta tarkoituksena oli myöhemmin tarjota palvelu myös kansalaiskäyttöön.

Opetushallitus julkaisi helmikuussa 2007 uudistetun Koulutusnetti.fi ja Studieinfo.fi sivuston. Aikaisemmista Opetushallituksen oph.fi:n alisivuista "hakeminen koulutukseen" ja "sähköisistä koulutusoppaista" sekä "Koulutusnetti" -hakupalvelusta muodostettiin yksi yhteinen Koulutusnetti – palvelu. Uudistuksen yhteydessä Koulutusnettiin perustettiin omat viranomaissivut *KOULUTA-järjestelmäinfo* ja *yliopistobaun kehittämisen* sähköisten hakujärjestelmien käyttöönoton tueksi. Erilliset viranomaissivut ovat nopein tapa saada tietoa yhteishakujen laajalle kohderyhmälle ja toimijoille.

Konsepti ja sisällöt

Koulutusnettiin on koottu käyttäjäystävällisessä ja selkeässä muodossa sekä koulustarjontaan liittyvä että koulutukseen hakemisessa tarvittava tieto. Koulutusnetti on portti nettihakupalveluihin. Sivusto sisältää seikkaperäiset tiedot eri koulutusasteiden haku- ja valintakoeaikatauluista, valintaperusteista sekä oppilaitosten yhteystiedot. Koulutusta ja koulutukseen hakemista esittelevät sivut ovat staattisia html-pohjaisia sivuja, joiden sisällöt pohjautuvat Opetushallituksen pai-

nettuihin koulutusoppaisiin. Koulutusnetti.fi – sivustoa julkaistaan kolmella kielellä suomeksi, ruotsiksi ja englannin kielellä.

Hakukoneen toimintojen ylläpidosta ja kehittämisestä on Opetushallituksella ja työvoima- ja elinkeinoministeriöllä yhteistyösopimus. Myös Opetushallituksella ja Opintoluotsin toimituksella on yhteistyösopimus, jolla Opetushallitus luovuttaa Opintoluotsin käyttöön esimerkiksi koulutustarjontatietoja ja koulutuksenjärjestäjien yhteystietoja.

Kuvio 2. Koulutusnetin tietosisällöt

Osio	Sisältö
Etusivu	Pysyvänä sisältönä palvelun pääosioiden otsikot ja lyhyet kuvaukset. Lisäksi peruslinkkien takana kehittämisinfoa eri hakupalveluista, oppilaitosten ja korkeakoulujen opiskeluhaun tiedot, kokoava linkki nettihakupalveluihin, pdf-muotoon talletettuihin opetushallituksen virallisiin koulutusoppaisiin, kokoavan linkin takana perustiedot asumisesta, opintojen rahoituksesta, opiskelijaterveydenhuollosta sekä linkit muihin viranomaisen tuottamiin tietopalveluihin. Tilastot-linkin kautta on pääsy Opetushallituksen ylläpitämään koulutuksen tilastotietojen raportointipalveluun. Vaihtuvana sisältönä mm. ajankohtaista tietoa hakuajoista ja opiskelumahdollisuuksista jne.
Opiskelu	<i>Minne hakisin</i> osio antaa informaatiota eri hakuvaihtoehdoista peruskoulun, lukion ja ammatillisen koulutuksen jälkeiseen koulutukseen mukaan lukien aikuiskoulutus, vapaatavoitteiset opinnot, kielitutkinnot ja kansainväliset kielikokeet ja tutkinnot.
Haku koulutukseen	<i>Miten haen</i> osioon on koottu yhteishaussa mukana olevat, tutkintoon johtavan koulutuksen valtakunnalliset nettihakupalvelut sekä tietoa hakeutumisesta yhteishakuihin kuulumattomiin koulutuksiin.
Koulutustieto	<i>Hae tiedot koulutuksesta</i> -hakupalvelussa on ajankohtaiset tiedot koulutustarjonnasta, oppilaitosten yhteystiedot sekä yleiset kuvaukset eri koulutusaloista ja tutkinnoista.
Opiskelijavalinta	<i>Miten opiskelijat valitaan</i> -osioon on koottu tiedot eri koulutusten valintaperusteista, tietoa yhden korkeakoulupaikan säännöksen soveltamisesta hakutilanteessa, linkit eri opiskelijavalintarekistereihin sekä tietoa miten menetellä, mikäli on jäänyt yhteishaussa opiskelupaikatta.
Ajankohtaista	Ajankohtaista -osio sisältää tietoa koulutukseen haun ajankohdista.
Etsi Koulutusnetistä	Haku antaa mahdollisuuden vapaaseen sanahakuun palvelun sisällöistä
Kohderyhmälähtöiset sisällöt	
Peruskoulun päättävät oppilaat	Esitellään eri kouluttautumismuotoja tutkintoon johtavasta valmentaviin, valmistaviin ja yleissivistävään koulutukseen. Aiheeseen liittyen on linkit mm. ammatinvalintaan (AVO-ohjelma)
Lukion tai ammatillisen koulutuksen päättävät opiskelijat	Esitellään vaihtoehtoina ammattikorkeakoulu, yliopisto, lukio, ammatillinen perustutkinto, kansanopistojen yleissivistävä tai muu koulutus sekä muu ammatillinen koulutus. Kerrotaan kansainvälisistä opinnoista ja niiden tarjoamista vaihtoehtoja.
Korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen hakevat henkilöt (ammattikorkeakoulu ja yliopistot)	Ks. yllä eli ei ole sivustolla erotettu omaksi ryhmäkseen
Aikuiskoulutuksen tutkintokoulutukseen hakevat	Eri kouluttautumismuotojen lisäksi linkkejä ja aiheeseen liittyviä artikkeleja, osio: <i>aikuisena opiskeluun monta syytä</i> sekä nostettu esiin myös opintojen rahoitukseen liittyvät asiat.

Pääosa sivuston sisällöistä tuotetaan KOULUTA:n koulutustarjontatietojen sekä koulutus- ja valintaoppaiden pohjalta. Koulutuksen hakupalvelu hakee ajantasaisen tiedon KOULUTA:n tietokannasta.

Opetushallituksen tuottajat vastaavat oman toimensa ohella sivuston ylläpidosta. Teksteille suoritetaan aika ajoin kielenhuoltoa. Jatkossa on tarkoitus arvioida tekstejä käyttäjäraadissa. Oppaiden tuottajat ovat kouluttautuneet opastuotannon lisäksi verkkokirjoittamiseen sekä tekevät yhteistyötä myös Opintoluotsin tekijöiden kanssa.

Koulutusnetin käyttäjämäärät

Koulutusnetin käyttäjämääriä palvelun käytöstä:

Koulutusnetti-sivuston latauksia tammi-maaliskuu 2009: 487 985 (v. 2008 vastaavasti 388 348)

Studieinfo-sivuston latauksia tammi-maaliskuu 2009: 32 403 (v. 2008 vastaava luku oli 26 137)

Koulutusnetin hakukoneella tehtiin tammi-maaliskuussa 2009 yhteensä 4 560 125 hakua. Maaliskuussa (yhteishakujen aikaan) tehtiin yli 2 miljoonaa hakua, joka ylitti vuoden takaisen hakujen määrän yli 500 000:lla.

Opetushallituksen sähköiset hakupalvelut

Nettihakupalvelu ammattikorkeakoulujen yhteishaussa (amkhaku.fi) otettiin käyttöön vuonna 2003 ja seuraavana vuonna sähköinen hakujärjestelmä nettihakuineen toteutettiin ammatillisissa opettajakorkeakouluissa (www.opekorkeahaku.fi). Amkhaku.fi -palvelu osoitti hyvin nopeasti, että koulutukseen hakeutumisessa se oli muoto, joka kohderyhmästä tuntui mielekkäältä. Nettihaiku ohjaa, opastaa ja neuvoo hakijaa yhteishaussa olevan koulutuksen löytymisessä ja hakemuksen teossa.

Vuonna 2007 nettihaut laajennettiin myös ammattikorkeakoulujen vieraskieliseen koulutukseen, aikuisten ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen ja ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin (amkhaku.fi).

Vahvaan tunnistautumiseen perustuva vuorovaikutteinen asiointi otettiin ensin käyttöön ammatillisten opettajakorkeakoulujen haussa ja ammattikorkeakoulujen aikuisten tutkintoon johtavassa haussa. Näin mahdollistetussa vuorovaikutteisessa hakijapalvelussa hakija voi seurata hakunsa etenemistä, ja myös vastaanottaa opiskelupaikkansa sähköisesti.

Keväällä 2008 otettiin käyttöön ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen nettihaku (haenyt.fi). Sähköisen hakujärjestelmän perustaksi kehitettiin toisen asteen koulutustietojärjestelmä, KOULUTA. Sähköinen asiointi mahdollistettiin sekä koulutukseen hakeutuvalla että opetuksen ja koulutuksen järjestäjille. Keväällä 2009 on käynnistynyt palvelun laajentaminen kaikkeen perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen sekä aikuiskoulutukseen.

Syksyllä 2008 siirryttiin yliopistojen sähköiseen hakuun (yliopistohaku.fi). Yliopistojen nettihaussa hakija voi myös ns. vahvaa tunnistautumista käyttäen kirjautua hakijapalveluun ja seurata haun etenemistä ja paikan vastaanoton lisäksi muokata hakemustaan hakuaihana.

Sähköisten hakujärjestelmien toimivuutta ja käytettävyyttä osoittaa se, että vuosittain yli 200 000 hakijaa (95 - 99 % hakijoista) käyttää koulutukseen hakiessaan nettihakua. Koulutustarjontaan liittyvän tiedon saannin lisäksi helpotetaan koulutukseen hakeutumista. On tärkeää, että opiskelijavalinnat toteutetaan lainsäädäntöä ja yhteisiä toimintatapoja noudattaen. Yksi sähköisten hakujärjestelmien tavoitteista onkin ollut tasapuolisuuden ja läpinäkyvyyden lisääminen opiskelijavalintoihin.

Palvelujen toteutuksessa on noudatettu valtionhallinnon tietoturvallisuuden johtoryhmän antamia tietoturvallisuusohjeita sekä julkishallinnon verkkopalveluiden suunnittelun ja toteuttamisen periaatteita.

Palveluissa käytetään sellaisia palvelinvarmenteita, ettei käyttäjän tarvitse epäillä niiden luotettavuutta. Palveluja käytetään salatulla yhteydellä (SSL). Hakijan ei tarvitse tunnistautua, koska tietoturvallisuusohjeiden periaatteiden mukaisesti hakijan tunnistus tulee tehdä vain tarvittaessa. Käyttäjältä vaaditaan palvelun tietoturvalisen käytön edellyttämää internet-selain versiota.

Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

Koulutusnetin tietosisältöjen ylläpito edellyttää yhteistyötä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien kanssa alkaen perusopetuksesta korkeakouluhin, aikuiskoulutukseen ja vapaan sivistystyön koulutuksiin. Koulutuksen järjestäjät vastaavat omalta osaltaan tietojen ylläpitämisestä.

1.3. Työ- ja elinkeinohallinnon koulutus- ja ammattitietopalvelu ja Ammattinetti

Laki julkisista työvoimapalveluista (1295/2002) velvoittaa työ- ja elinkeinohallintoa järjestämään koulutus- ja ammattitietopalvelua kansalaisille. Tätä velvoitetta hoidetaan henkilökohtaisilla ja sähköisillä neuvontapalveluilla, puhelinpalveluna sekä tuottamalla kansalaisille työelämää ja ammatteja esittelevää tietoa. TE -toimistoissa on vuonna 2009 noin 100 koulutusneuvojaa, jotka palvelevat sekä työnhakija-asiakkaita että kaikkia kansalaisia, jotka tarvitsevat tietoja eri koulutusvaihtoehtoista.

Ammattien ja työelämän tietotuotannon perinteistä muotoa edustaa painetut oppaat. Tekniikan kehittyessä perinteiset rainat, kaitafilmit ja videot ovat korvautuneet verkkovideoilla. Tietojärjestelmiä on kehitetty vuodesta 1988 lähtien. Työ- ja elinkeinohallinto kehitti vuosina 1988 - 1991 TIEPA -tietojärjestelmän, jossa oli kolme osiota: koulutusosio, ammattiosio ja tietoaineistojen viiteosio. TIEPA -ohjelman ammattien ja toimialojen kuvaukset otettiin käyttöön toukokuussa 2001. TIEPA -järjestelmä oli käytössä vain työhallinnon virkailijoille. Vuonna 2004 TIEPA -järjestelmästä julkaistiin WebTIEPA, jossa oli kaikille kansalaisille avoin internetpohjainen ammattitiedon ja tietoaineistojen viitetiedon tietokanta. WebTIEPAn pohjalta on kehitetty nykyinen Ammattinetti vuosina 2002-2006. Ammattinettin kehitystyö rahoitettiin ESR-rahoituksella.

Konsepti ja sisällöt

Ammattinetti on internetpohjainen sivusto, joka tarjoaa tietoa työelämästä, ammateista ja työtehtävistä kaikille kansalaisille. Kaikki Ammattinettin aineistot on kirjoitettu ammattiaan ja uraansa pohtivan kansalaisen näkökulmasta. Palvelu avattiin marraskuussa 2006. Ammattinetti on tuotettu suomeksi ja ruotsiksi.

Ammattinetti on osa laajempaa ammattitiedon ”tuoteperhettä”, joka muodostuu seuraavista osista:

Kuvio 3: Työ- ja elinkeinohallinnon koulutus- ja ammattitietopalvelut

Ammattitiedon tuoteperhe	
Ammattinetti.fi	Sähköinen sivusto, johon linkitys myös työ- ja elinkeinohallinnon mol-palvelun etusivulta.
Ammattikatalogi	Parin vuoden välein ilmestyvä painettu opas, joka perustuu Ammattinetti.fi:n tietosisältöön. Opas on virikeaineistoa niille, joiden urasuunnittelu on vielä alkuvaiheessa. Ammattikatalogi julkaistaan myös

	ruotsiksi ja englanniksi. Ammattinetissä on linkki Ammattikatalogin pdf – versioihin
Ammattivideot	Yhteistyössä eri alojen liittojen ja järjestöjen kanssa tuotettuja esittelyvideoita, joissa kuvataan ammattialaa ja sen keskeisiä ammatteja. Syksystä 2008 lähtien videot ovat käytössä verkkovideoina Ammattinetti.fi:ssä.
Teksti-TV sivu	"Tietoiskut" Ammattinetti-palvelun sisällöstä (viikon ammattiala teksti-tv:n sivulla 855).

Ammattinetti.fi:n tietosisällöt on jaoteltu viiteen osaan. Osat ovat Ammattialat, ammatit, haastattelut, uratarinat, artikkelit ja muu aineisto. Tekstien lähteinä käytetään omatuotantoa sekä freelancer -verkostoa.

Kuvio 4: Ammattinetin sisällöt

Osio	Sisältö
Etusivu	Pysyvässä sisällössä palvelun pääosioiden otsikot ja palvelun kuvaus. Nostoina kuvauksia pääosioiden sisällöistä. (mm. logistiikkapalvelut ammattialana, ympäristökasvattajan ammatti, meijeriteollisuuden laborantin haastattelu)
Ammatit	Ammattien kuvauksissa kerrotaan kunkin ammatin yleisiä perusasioita; mm. mitä kussakin ammatissa tyypillisesti tehdään, millälaisissa työpaikoissa työskennellään ja millaisia valmiuksia työssä vaaditaan.
Ammattialat	Ammattialojen kuvauksissa esitellään kokonaisia tehtäväaloja kuten terveydenhuolto, talonrakennus tai opetusala. Alan kuvauksessa voidaan käsitellä laajemmin esim. alan tulevaisuuden näkymiä ja työmarkkinoita.
Haastattelut	Ammatissa toimiva henkilö kuvaa omaa työtään ja urakehitystään. Haastattelu antaa elävän vaikutelman siitä, millä kyseisessä ammatissa toimiminen tuntuu.
Uratarinat	Henkilöiden kertomuksia erilaisista tavoista löytää paikkansa työelämässä sekä siitä, millä tavalla he ovat tehneet päätöksiä elämänsä solmukohdissa.
Artikkelit	Asiantuntijatietoon perustuvia kuvauksia työelämän ydinkysymyksistä

Ammattinetin haastattelut ja uratarinat on kuvitettu. Syksystä 2008 alkaen Ammattinettiin on siirretty myös ammattivideot verkkovideoina (Flash) Ammattinetin sisältöjä päivitetään ja lisätään jatkuvasti. Järjestelmän jatkokehitystoiveita voi esittää sen palautesivujen kautta.

Sisällöntuotanto

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa Ammattinetti.fi:n ylläpidosta, kehittämisestä ja tiedonhankinnasta. Tiedonkeruuta ja tekstien muokkausta tekee freelance -toimittajien verkosto ja kuvituksesta vastaa kaksi valokuvaajaa.

Yhteistyö muiden palvelujen kanssa

Palvelun kehittäminen ja tietosisältöjen ylläpito edellyttää laajaa verkostomaista yhteistyötä. Tiedon peruskoonti edellyttää yhteistyötä työelämän ja työmarkkinoiden toimijoiden kanssa. Heiltä saadaan keskeinen perustieto ja he auttavat tiedon päivittämisessä. Myös opetushallinnon asiantuntijat osallistuvat tiedon tuottamiseen. Yhteistä suunnittelua ja tiedonvaihtoa tehdään sekä Opetushallituksen Koulutusnetti - palvelun että OPM:n ja Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian Opintoluotsi -palvelun kanssa. Yhteistyöllä haetaan palvelujen synergiahyötyjä ja vastavuoroista tiedonvaihtoa niin, että loppukäyttäjä saisi mahdollisimman sujuvasti haluamansa tiedot.

2. KOULUTUSNETIN JA OPINTOLUOTSIN MUODOSTAMA PALVELUKOKONAISUUS (ehdotettu työnimi 'Opintonetti')

Valmisteluryhmän tehtävänä oli tuottaa kuvaus Opintoluotsin ja Koulutusnetin yhteisestä koulutus-, haku-, ammatti- ja uratiedon kokoavan verkkopalvelun muodostamasta kokonaisuudesta (Koulutuksen tieto- ja hakupalvelut). Verkkopalvelussa huomioidaan yhteistyö työ- ja elinkeinohallinnon tuottamiin palveluihin.

Tavoitetilaksi esitetään, että: *Suomeen luodaan käyttäjälähtöinen koulutus- ja työelämätiedon sekä neuvonta- ja ohjauspalvelujen palvelukokonaisuus, jota kehitetään ja ylläpidetään opetushallinnon sekä työ- ja elinkeinohallinnon yhteistyönä. Kokonaisuus palvelee sekä kansalaisia koko elinkaaren ajan elinikäisen oppimisen tukena että myös ammattinsa vuoksi palvelua käyttäviä. Se tarjoaa kansalaiselle välineen itsepalvelusta ohjaukseen saakka ja ammattilaiselle työvälineen.*

Palvelu olisi suunnattu opiskelijoille, laajasti osaamisensa kehittämistä kiinnostuneille kaikenikäisille kansalaisille sekä opettajille, opinto- ja työvoima-asioiden neuvonnan ammattilaisille. Verkkopalveluun koottaisiin kattavasti ja asiakaslähtöisesti kaikki eri hallinnonaloilla tuotettu koulutustarjontaan, -sisältöihin, koulutuspaikkoihin ja koulutuksen hakuun sekä ammatti ja urapalveluihin liittyvä tieto, neuvonta ja ohjaus.

Työryhmä esittää, että vakinaistamalla Opintoluotsi opetushallinnon yhteyteen voidaan muodostaa verkkopalvelu, jossa kootaan Koulutusnetin, Opintoluotsin ja muiden vastaavien kansallisesti tuotettujen palvelujen sisällöistä ja toiminnoista entistä kattavampi opiskelun, ammatti- ja uratiedon, hallinnon sekä koulutukseen hakeutujan verkkopalvelu. Verkkopalvelu jäsentäisi eri hallinnonaloilla tuotetut palvelut kokonaisuudeksi. Verkkopalvelun ehdotettu työnimi on ”Opintonetti”.

Jäsenyksessä ja sisällöissä otettaisiin huomioon käyttäjien erilaiset tiedontarpeet. Verkkopalvelu olisi samansisältöinen suomeksi ja ruotsiksi. Englanniksi tarjottaisiin vain ns. ydintieto. Versiot lokalisoitaisiin kielen mukaan. Verkkopalvelu jäsentäisi palvelujen kokonaisuuden siten, että se olisi saumaton, asiakaslähtöinen näkymä ajantasaiseen koulutus-, työelämä- ja neuvontatietoon sekä monikanavaiseen neuvontaan ja ohjaukseen. Verkkopalvelu tukisi käyttäjiä yhdistämällä ajanhenkisyden, kannustavuuden ja kattavuuden luotettavaan viranomaistietoon.

Opiskeluvaihtoehtojen kirjo olisi palvelussa helposti hahmotettavassa ja vertailtavassa muodossa, ajankohtainen koulutustarjonta mahdollisimman helposti löydettävissä. Kansalaisen ei tarvitsisi tuntea koulutusjärjestelmää löytääkseen etsimänsä tiedon. Sähköiset hakupalvelut täydentäisivät verkkopalvelukokonaisuutta opastaessaan ja neuvotessaan hakijaa sähköisen hakemuksen täytössä.

Tiedot esitettäisiin ymmärrettävällä ja kiinnostavalla tavalla. Toimitettu sisältö tuotettaisiin Opetushallituksen ja työ- ja elinkeinohallinnon yhteistyönä. Tiedonsiirto palvelukokonaisuuden eri osien välillä toimisi mahdollisimman automaattisesti. Viranomaistiedon ja -palveluiden lisäksi verkkopalvelu linkittyisi muiden tahojen tuottamiin käyttäjälle hyödyllisiin palveluihin. Elävöittäminen ja vuorovaikutteisuus huomioitaisiin tiedon esittämisessä ja kokoamisessa.

Verkkopalvelu tarjoaisi pääsyn sähköiseen ohjaus- ja neuvontapalveluun, jota tuotettaisiin poikihallinnollisena yhteistyönä. Julkinen neuvontatoiminto toisi palvelun käyttäjät myös sosiaalisen median sisällöntuottajiksi. Vuorovaikutteisuutta mahdollistaisi myös palvelun sähköinen työpöytä. Verkkopalvelulla olisi palvelukokonaisuuden eri osien kanssa yhteensopiva ja joustava tekninen alusta, jolla pystyttäisiin vastaamaan tuleviin kehittämissaasteisiin.

Palvelukokonaisuutta, joka koostuisi eri hallinnonalojen palveluista kehitettäisiin käyttäjiltä saadun palautteen sekä koulutus- ja työvoimapolitiittisten tarpeiden pohjalta verkosto-organisaation avulla. Verkkopalvelua tuotettaisiin ja kehitettäisiin ammattimaisesti sekä kansallisesti ja kansainvälisesti verkostoituen. Verkkopalvelu tarjoaisi luotettavan valtakunnallisen tietolähteen myös muille koulutustietoa tarjoaville verkkopalveluille, esimerkiksi alueellisille palveluille.

3. YHTYMÄKOHDAT KÄYNNISSÄ OLEVAAN VALTAKUNNALLISEEN NUOVE-NEUVONTA- JA OHJAUSPALVELUJEN KEHITTÄMISPROJEKTIIN (ESR)

NUOVE-neuvonta- ja ohjauspalvelujen kehittämisprojekti 2008-2013 (ESR)

NUOVE-projektin toteuttajaorganisaatio on työ- ja elinkeinoministeriö ja sen yhteistyökumppaneita ovat opetusministeriö, Opetushallitus, Kansainvälisen henkilövaihdon keskus Cimo, Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia ja Suomen opinto-ohjaajat, SOPO ry.

NUOVE-projekti jakaantuu kahteen osioon:

- 1) koulutusneuvonnan- ja uraohjauspalvelujen kehittäminen verkossa (1.9.2008–31.12.2010) ja
- 2) tutkimusosioon (1.1.2009 -31.12.2013), joka koostuu kehittämisohjelman arviointitutkimuksesta ja ohjauksen arviointikriteerien ja -mallien kehittämisosioista.

NUOVE-projektin verkko-osion tavoitteena on parantaa neuvonta- ja ohjauspalvelujen saataavuutta kehittämällä koulutusneuvonnan ja uraohjauksen sähköisiä palveluja ja vahvistamalla koulutusneuvonnan ja uraohjauksen valtakunnallisten toimijoiden verkostoitumista. Projektin kohderyhmänä ovat työ- ja elinkeinohallinnon koulutusneuvonnan ja uraohjauksen ammattilaiset, neuvonta- ja ohjauspalveluihin liittyvät sidosryhmät sekä kansalaiset.

NUOVE-projektissa tehtävät tuotteet ovat:

- Koulutusneuvonnan- ja uraohjauspalvelujen internetsivu (valtakunnallinen sisäänmenosivu)
 - portaali
 - asiakassegmentoinnin mukaan tehdyt linkitykset verkossa olevaan koulutustietoon
 - kansalaisten ja asiantuntijoiden käyttöön
 - tietoa julkisista koulutusneuvonta- ja uraohjauspalveluista
 - asiakas voi arvioida erilaisten tehtävien avulla ohjauspalvelutarvettaan ja päätöksentekotaitojaan sekä kykyjään, arvojaan ja kiinnostuksenkohteitaan suhteessa koulutukseen ja työelämään – sivustolla on tehtävien tallennusmahdollisuus
 - vertaistuki ja nettiryhmät
 - mahdollisuus lähettää kysymyksiä neuvojille ja ohjaajille (monikanavaisuuden huomioiminen)
- Verkkoalusta / sähköinen työväline / service desk
 - työ- ja elinkeinohallinnon koulutusneuvonnan ja uraohjauksen ammattilaisten ja sidosryhmien käyttöön
 - neuvonnan ja ohjauksen asiakkaiden sähköisen asioinnin hallinnointiin liittyvä järjestelmä, jossa on mahdollista kysymysten vastaanotto ja luokittelu, kysymyksiin vastaaminen, entisten vastausten hyödyntäminen, vastaamisen organisointi
 - työntekijän ns. työkalupakki, jossa on mm. neuvonta- ja ohjaustyön menetelmiä asiakastyöhön, psykologisia testejä
 - väline ammattilaisten tiedonvaihtoon ja osaamisen lisäämiseen (ns. kollegafoorumi)

- Uraohjauksen valtakunnallinen palvelupuhelin ”Uralinja”
 - osa TE-hallinnon Contact Center-palveluja
 - Uralinjalla asiakas saa ammatinvalintaan ja uraohjaukseen liittyvää palvelua, jota antaa koulutettu ammatinvalintapsykologi/uraohjaaja
 - palvelua koordinoidaan keskitetysti ja toteutetaan hajautetulla palvelumallilla
- Koulutusneuvonnan ja uraohjauksen verkkopalvelun palvelukonsepti
- Julkisten koulutusneuvonta- ja uraohjauspalvelujen valtakunnallinen verkosto
- Neuvonta- ja ohjauspalvelujen ajanvarausjärjestelmä
- Ammatillisille suunnattu koulutus puhelin- ja verkkopalvelujen käyttöön

Koulutusneuvojat ja ammatinvalintapsykologit neuvonta- ja ohjaustehtävissä

Työ- ja elinkeinotoimiston koulutus- ja ammatitietopalvelussa työskentelevältä koulutusneuvojalta saa tietoa, neuvontaa ja ohjausta koulutusmahdollisuuksista (eri koulutusmuodot, sisällöt, hakeutuminen), opiskelusta, ammatillisesta kehitymisestä, ammasteista ja työelämästä sekä opintojen rahoituksesta. Koulutusneuvontaa ja ohjausta on mahdollista saada TE-toimistoissa kasvokkain (ilman ajanvarausta tai ajanvarauksella), puhelimitse ja sähköpostitse sekä Koulutuslinjalta (valtakunnallinen palvelu) puhelimitse ja sähköpostitse. Koulutusneuvojia on TE-toimistoissa noin sata henkilöä.

Työ- ja elinkeinotoimiston ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalvelu auttaa henkilökohtaisten tavoitteiden täsmentämisessä ja sopivan urasuunnitelman laadinnassa. Ammatinvalintapsykologien antaman palvelun tavoitteena on auttaa asiakasta tekemään tilanteeseensa sopiva urasuunnitelma selvittämällä asiakkaan edellytyksiä, tavoitteita ja vaihtoehtoja koulutukseen ja työelämään liittyvissä kysymyksissä. Tarvittaessa käytetään psykologisia testejä, työ- ja koulutuskokeiluja tai terveydentilan tutkimuksia. Ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalvelussa työskentelevälle ammatinvalintapsykologille varataan yleensä aika TE-toimistosta. Ammatinvalintapsykologeja on TE-toimistoissa noin 250.

NUOVE-projekti ja 'Opintonetti' (työnimi Koulutusnetin ja Opintoluotsin muodostamalle kokonaisuudelle)

Opintonetti -palvelun tavoitteena on koulutustiedon kansalaispalvelu, jonka avulla tiedonhakija saa helposti, luotettavasti, kattavasti ja ymmärrettävästi tietoja kaikista koulutusmahdollisuuksista. NUOVE-projektissa tuotettavalla koulutusneuvonnan- ja uraohjauspalvelujen internetsivustolla hyödynnetään olemassa olevaa ja tulevaa koulutustietoa. Tämän vuoksi projektissa on suuri tarve verkossa olevalle viranomaisten tuottamalle luotettavalle koulutustiedolle.

NUOVE-projektissa kehitettävien palvelutuotteiden luotettavuuden ja pysyvyyden (juurruttamisen) näkökulmasta (internetsivuston osalta) on merkittävää tulevan Opintonetin palvelutavoitteiden toteutuminen. Koska NUOVE-projekti toimii vuoden 2011 loppuun asti, tulisi Opintonetin kehittäminen priorisoida mahdollisimman korkealle myös projektin toisiaan täydentävien resurssien hyödyntämisen näkökulmasta.

Lisäksi TE-toimistojen ammatinvalintapsykologit ja erityisesti koulutusneuvojat tarvitsevat työssään verkossa olevaa koulutustietoa. Laadullisesti korkeatasoinen valtakunnallinen asiantuntijapalvelu edellyttää koulutustietojärjestelmää, jonka suunnittelussa tulee huomioida kansalaiskäyttäjien lisäksi myös neuvonta- ja ohjaushenkilöstö.

4. EHDOTUKSET KESKEISIKSI KEHITTÄMISTOIMENPITEIKSI JA TOTEUTAMISEN PRIORISOINTI

Valmisteluryhmän tuli laatia suunnitelma portaalit yhdistävän palvelun organisoinnista ja ylläpidosta Opetushallituksen yhteydessä sekä tehdä esitys toimeenpanon etenemisaikataulusta ja keskeisten kehittämistoimien käynnistämisestä, tehdä laskelmat uudistuksen kustannuksista ja ehdotus rahoituksen järjestämisestä niin, että ne voidaan ottaa huomioon jo vuoden 2010 talousarvioesityksen valmistelussa ja tehdä ehdotus työssä tarvittavista henkilöresursseista ja niiden edellyttämistä järjestelyistä Opetushallituksen yhteydessä.

1. Ehdotus portaalit yhdistävän palvelun organisoinnista ja ylläpidosta

Valmisteluryhmä ehdottaa Opintoluotsin ja Koulutusnetin muodostaman koulutus- ja työelämä-tiedon sekä neuvonta- ja ohjauspalvelujen palvelukokonaisuuden 'Opintonetti' organisoinnista ja ylläpitämisestä Opetushallituksessa vuodesta 2010 alkaen.

Tämän muistion luvussa 2. kuvatus esityksen mukaan Suomeen luodaan saumaton koulutus- ja työelämä-tiedon sekä neuvonta- ja ohjauspalvelujen kokonaisuus. Palvelua kehitetään ja ylläpidetään opetushallinnossa sekä työ- ja elinkeinohallinnossa ja niiden yhteistyönä. Kokonaisuus palvelee sekä kansalaisia koko elinkaaren ajan elinikäisen oppimisen tukena että myös ammattinsa vuoksi palvelua käyttäjiä. Se tarjoaa kansalaiselle mahdollisuuden omaehtoiseen tiedonhankintaan itsepalveluna tai polun henkilökohtaiseen neuvontaan ja ohjaukseen. Kansalaisille suunnatun palvelun lisäksi se tarjoaa ammattilaiselle työvälineen ohjauksen ja neuvonnan tueksi.

Palvelukokonaisuutta jäsentävä ydin on opetus- ja koulutuslalle muodostettava verkkopalvelu 'Opintonetti', johon kootaan kattavasti ja asiakaslähtöisesti kaikki koulutustarjontaan, -sisältöihin, koulutuspaikkoihin ja koulutuksen hakuun sekä ammattitieto ja urapalveluihin liittyvä (mm. Opintoluotsi ja Koulutusnetti) tieto sekä mahdollistetaan pääsy neuvonta- ja ohjauspalveluihin. Palvelua täydentää saumattomasti työ- ja elinkeinohallinnon ylläpitämä Ammattinetti.fi -palvelu. Jäljempänä tehdyt esitykset koskevat suunnitellun "Opintonetti"-verkkopalvelun kokoamista.

- Työryhmä esittää, että Opetushallitus organisoii ja toteuttaa "Opintonetti"-verkkopalvelukokonaisuuden vuoteen 2012 loppuun mennessä Opintoluotsin, Koulutusnetin ja sähköisten hakupalveluiden vahvuuksien pohjalta.
- Opetushallinnon ja työ- ja elinkeinohallinnon ylläpitämien palveluiden yhteistyöstä sovitaan palvelua koottaessa. Yhteistyöllä haetaan palvelujen synergiahyötyjä ja vastavuoroista tiedonvaihtoa niin, että loppukäyttäjät (kansalaiset ja ammattilaiset) saisivat mahdollisimman sujuvasti tietoa ja palvelua eri hallinnonaloilta.

2. Ehdotus rahoituksen ja henkilöresurssien järjestämisestä

- Opetushallitus varaa nykyiset Koulutusnetin ylläpitoon ja kehittämiseen suunnatut resurssit jatkossa 'Opintonetin' kehittämiseen.
- Siirtymä- ja vakinaistamisvaiheessa tarvittavien Opetushallitukselle uusien resurssien määräksi on arvioitu 300 000 €/vuosi, vuosina 2010–2012.
- Opintoluotsin ja Koulutusnetin tehtäviä laajentavan palvelun ('Opintonetin') organisointi Opetushallituksen yhteyteen edellyttää työryhmän arvion mukaan 3 henkilötyövuoden lisäystä Opetushallitukseen (palkkakulut sisältyvät seuraavalla sivulla olevaan kustannuslas-

kelmaan). Opetushallitus rekrytoi Opintoluotsin palvelujen siirtämisessä tarvittavat henkilöt (3 henkeä) Opetushallitukseen vuoden 2010 alusta lähtien

- Opetusministeriö varaa Opintoluotsin ylläpidon aiheuttamat kustannukset alla olevan laskelman mukaisesti valtion talousarvioon ja myöntää rahoituksen erillisellä päätöksellä Opetushallituksen käyttöön vuosina 2010–2012.

Laskelma vuosittaisista Opintoluotsin kustannuksista 'Opintonetin' organisoimiseksi Opetushallituksen yhteyteen

<i>Toiminnan kiinteät kustannukset</i> (3 htv palkat sivukuluineen)	154 000 €
<i>Ostopalvelut</i>	
tekninen kehittäminen ja nykyisten palvelujen muu ylläpito	90 000 €
ulkopuolelta ostettava selvitystyö	30 000 €
käännös ja muut ostopalvelut	26 000 €
Yhteensä	300 000 €

- Viimeistään vuodesta 2013 alkaen (erillinen) määräraha vakinaistetaan Opetushallituksen toimintamenoihin.
- Uuden kokoavan 'Opintonetti' verkkopalvelukokonaisuuden määrittelyn, suunnittelun ja toteutuksen kokonaiskustannukset Opetushallitukselle ovat arvion mukaan vuosina 2010–2012 noin 450 000 €/vuosi.
- 'Opintonetin' edelleen kehittämiseksi on koottavissa olemassa olevaa muuta rahoitusta. Valmisteluryhmän arvion mukaan on mahdollista neuvotella seuraavien tahojen rahoituksen kohdentamisesta tai painottamisesta 'Opintonetin' sähköisten palvelujen kehittämiseen.
 - Opetushallituksen toimintamenot (Koulutusnetin nykyinen ylläpito)
 - Työ- ja elinkeinoministeriö (Koulutusnetin rekistereiden käyttö)
 - NUOVE neuvonta- ja ohjauspalvelujen kehittämisprojekti (esr)
 - Muut mahdolliset tahot, esim. Sähköisen asioinnin ja demokratian-ohjelma (VM)

3. Toimeenpanon etenemisaikataulu

- syyskuun 2009 loppuun mennessä:
 - Opetushallitus ja opetusministeriö sopivat valmistelun lähtökohdista sekä tarvittavista toimenpiteistä.
 - Opetushallitus ja Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia sopivat henkilöstöön ja palvelun ylläpitoon liittyvistä järjestelyistä Opintoluotsi-palvelun tuotannon siirtämiseksi Opetushallitukseen vuoden 2010 alusta
 - Opetusministeriö varautuu kattamaan vuoden 2010 kustannuksia edellä esitetyn kustannusarvion mukaisesti. Määräraha otetaan huomioon valtion vuoden 2010 talousarvion valmistelussa keväällä 2009.
- vuoden 2009 loppuun mennessä:
 - Opintoluotsin ylläpito siirretään Opetushallitukseen (määräraha ja henkilöresurssien varaaminen Opetushallitukselle)

- Opetushallitus asettaa kehittämisryhmän valmistelemaan 'Opintonetti' palvelun koostamasta Opintoluotsin ja Koulutusnetin pohjalta. (Käynnistetään mm. sisältöanalyysi, tekniikkaa koskevat selvitykset, sopimuksia koskeva selvitystyö ja muu yhteistyö muiden palvelutuottajien kanssa)
 - Opetusministeriö nimeää kehittämisryhmän työn tueksi ohjausryhmän opetusministeriön, Opetushallituksen ja työ- ja elinkeinoministeriön edustajista. Ohjausryhmän tehtävänä on varmistaa palvelun koulutus-, työ- ja elinkeinopoliittisten tavoitteiden huomioiminen, ESR rahoitusehtojen täyttyminen sekä yhteistyön toimivuus hallinnonalojen välillä, palvelua edelleen kehitettäessä.
- vuoden 2010 loppuun mennessä:
- Avattu www.opintonetti.fi, jonka kautta löytyy sisäänmeno yhdistettäviin palveluihin
 - NUOVE-projektin tuottamat palvelut ovat hyödynnettävissä Opintonetissä
 - Opetushallituksen hakupalvelut ovat käytössä Opintonetissä
- vuoden 2012 loppuun mennessä:
- 'Opintonetti' vakinaistettu, Opintoluotsi ja Koulutusnetti yhdistetty, sekä soveltuvin osin koulutuksen sähköiset hakupalvelut.
 - vakiinnutettu yhteistyö muiden palvelutuottajien kanssa (mm. Ammattinetti.fi)
 - varmistettu rahoitus Opetushallituksen toimintamomentille ”Opintonetin” ylläpitoon ja kehittämiseen.

Lopuksi

Edellä ehdotettujen toimenpiteiden ja toimeenpanon onnistuminen edellyttää kaikkien eri osapuolten välistä tiivistä ja toimivaa yhteistyötä. Yhteistyö rakennetaan opetushallinnon organisatorakenteen yhteyteen niin, että palvelulla on selkeä omistaja ja vakiintuneet yhteistyörakenteet.

Yhteenkokoavaa palvelua on kustannustehokkainta ensivaiheessa luoda nykyisen osaamisen, toimivien ja tunnettujen käytäntöjen, käyttäjäpalautteen ja tekniikan pohjalta. Edellytyksenä on, että toimintaympäristö, julkishallinnon palvelua tai tekniikkaa koskevat vaatimukset eivät muutu merkittävästi kehitysprosessin aikana.

'Opintonetistä' on mahdollista muodostaa laajasti kansalaisia sekä opetus, työ- ja elinkeinohallinnon ammattilaisia hyödyttävä ja käyttäjäystävällinen verkkopalvelu, joka kehittyy laadukkaaksi sisäänmenoksi suomalaisen koulutus- ja työelämä tietoon sekä niitä tukeviin neuvonta ja ohjauspalveluihin.